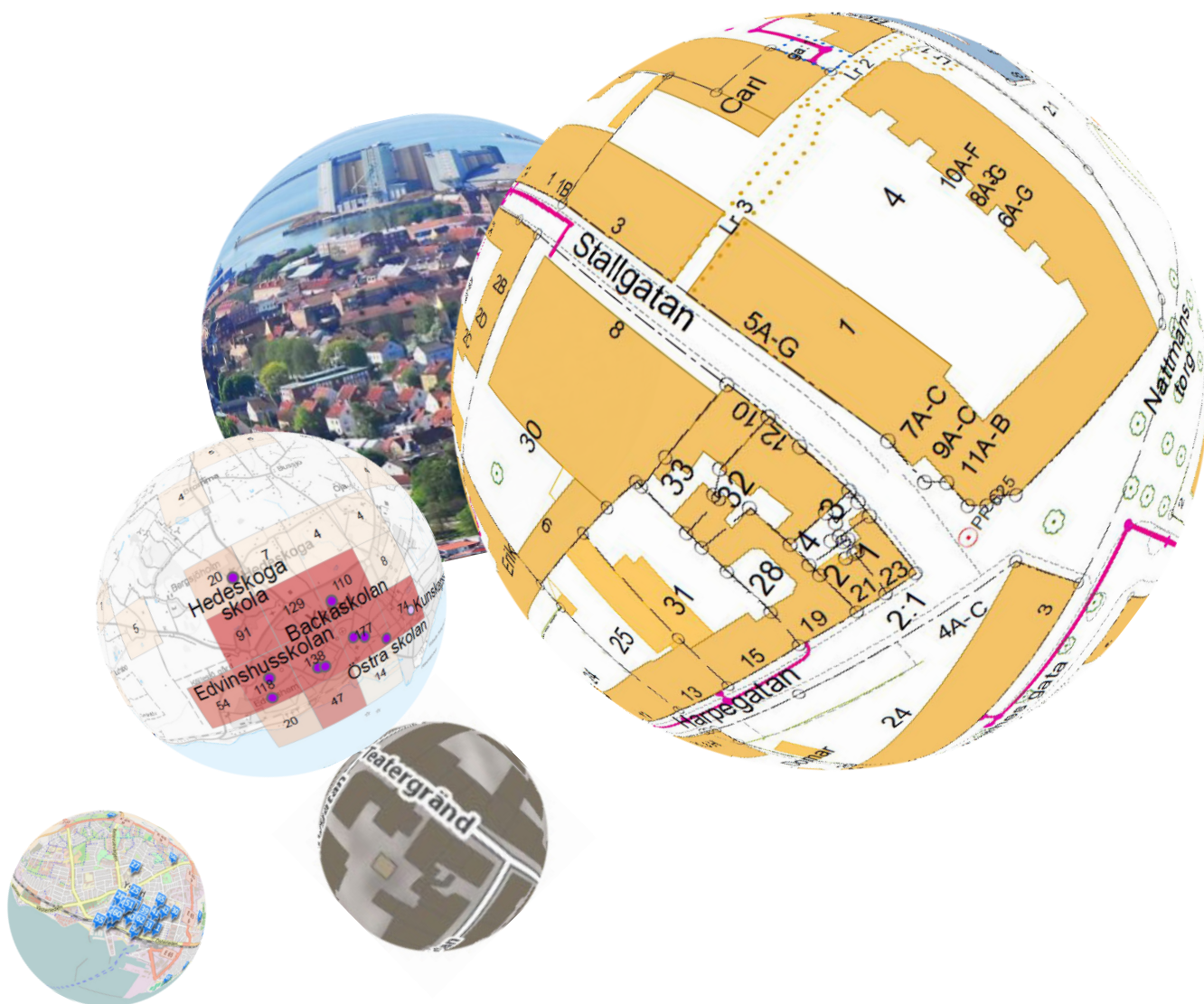

Ystads kommun

GIS-STRATEGI

Antagen av kommunfullmäktige i Ystads kommun 2017-01-19, § 4

Dnr:
KS 2016/69
SAM 2016/64

Innehåll

INLEDNING	3
Vad är GIS?	4
Bakgrund	4
Syfte	4
Om projektet	4
NULÄGE	5
GIS-STRATEGI	6
Mål	6
Vision	6
Värdeord	6
REKOMMENDATIONER	7
Ansvarsfördelning	7
Teknisk struktur	7
Programvarustruktur	7
Systemutveckling	7
Behörighetsnivåer	7
Data, databaser och dataförsörjning	8
Ekonomisk struktur	8
Informations- och utbildningsplan	9
Kompetensutveckling	9
Informationsspridning	9
Samverkan	10
Uppföljning	10
BILAGA 1 ORGANISATION OCH METOD	11
Metod och arbetssätt	11
Organisation	11
BILAGA 2 DELTAGARE DISKUSSIONSMÖTEN	11
BILAGA 3 FRÅGOR UNDER MÖTEN	12

Bättre beslut tack vare GIS-information

Vi lever i en ny tid, en digital tidsålder, och utvecklingen går i ett rasande tempo. Digitaliseringen av samhället föder nya beteenden och ändrade förväntningar och krav från kommunens medarbetare, invånare och företagare.

På nationell nivå har Digitaliseringskommissionen som uppdrag att göra Sverige bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Genom E-förvaltning och digitala automatiseringar förväntas effektiviteten, öppenheten och rättsäkerheten i verksamheterna öka. Begrepp som Smarta städer, Sakernas internet och Öppna data öppnar upp för e-tjänster, transparens och demokrati. För att lyckas följa med i den digitala utvecklingen och dess utmaningar är en robust plattform och organisation för geodata central. Därför behövs en tydlig strategi för att planera utvecklingen av kommunens geografiska informationssystem (GIS).

Styrkan i GIS ligger i att det är ett verktyg skapat för att analysera och presentera information. Med hjälp av ett GIS kan man på ett snabbare och effektivare sätt än vid manuella metoder lösa problem och generera beslutsunderlag utifrån befintlig data.

Enligt Utvecklingsrådet för landskapsinformation Geoforum berörs cirka 80 % av alla beslut som fattas i en kommun av förhållanden knutna till geografiskt läge.

Ystads kommuns GIS-strategi syftar till att ge verksamheterna en inriktning så att utvecklingen av GIS blir ett tydligare strategiskt användbart verktyg. Det handlar både om det interna arbetet och de tjänster som kommunen erbjuder medborgare, företagare, turister och andra intressenter, idag och i framtiden.

[Carina Tenngart Ivarsson](#)

Chef för plan och GIS-enheten, Stadsbyggnadsavdelningen

[Robert Weidacher Hsiung](#)

GIS-ingenjör, Stadsbyggnadsavdelningen

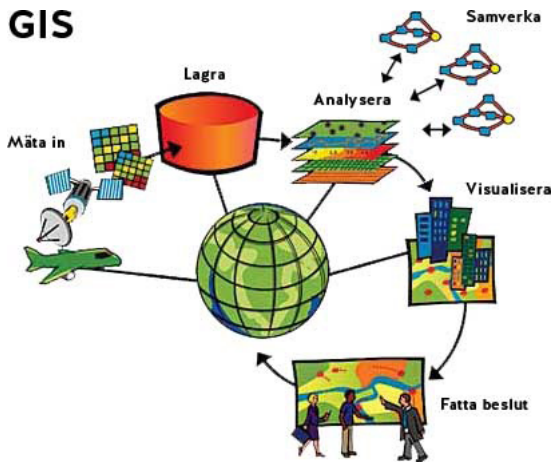
[Emma Cederlund](#)

GIS-ingenjör, Stadsbyggnadsavdelningen

Vad är GIS?

GIS är ett datorbaserat system som används för att samla in, lagra, bearbeta, analysera och presentera geografisk information. Geografisk information är en företeelse inklusive dess geografiska läge. Det kan vara information så som byggnader, sjöar, vägar, vegetation, befolkning m.m.

GIS

Bakgrund

Genom digitaliseringen har förutsättningar skapats för att hantera data och informationsflöden på ett effektivt sätt. Förutom att det sparar tid och kortar svarstider får hela organisationen tillgång till mer data av bättre kvalitet, vilket bäddar för bättre analyser och beslutsunderlag och därmed bättre och snabbare beslut. I synnerhet vid myndighetsbeslut är det kritiskt att relevant och aktuell information finns tillgänglig för handläggaren. Vid allvarliga samhällsstörningar och kriser är även uppdaterad och korrekt geografisk information oftast avgörande för att identifiera problem, lösningar och vidta snabba insatser för att rädda människoliv och minska miljö- och samhällspåverkan.

För medborgaren och företagaren innebär det ett bättre tjänstutbud, och en större tillgänglighet och insyn. Till exempel kan hen ta del av förenklad plankarta på webben eller använda en e-tjänst när hen söker bygglov.

Utvecklingen av smarta telefoner och surfplattor har medfört att fler använder kartor i sin vardag, vilket skapat en bredare förståelse för geografisk information.

I en kommunal verksamhet finns det många olika verksamheter med specifika behov och arbetsprocesser. Viktiga användningsområden för GIS är:

- stöd i handläggning, planering, förvaltning och skötsel.
- hjälpmedel för analys och uppföljning
- grund för information internt och till allmänheten
- redskap i den demokratiska processen

En GIS-plattform som möjliggör samverkan kring gemensamma data på ett optimerat sätt gör att kommunen kan effektivisera sin användning av resurser. GIS har således potentialen att utvecklas och bli en strategisk resurs för kommunen.

Syfte

Syftet med en GIS-strategi är att skapa en inriktning för verksamheten så att utvecklingen av GIS blir ett tydligare strategiskt funktionellt verktyg i Ystads kommun. Det handlar både om den interna kommunala verksamheten och de användbara och effektiva samhällstjänster som kan erbjudas medborgare, företagare, turister och andra intressenter.

GIS-arbetet måste därför kunna genomföras målinriktat och strukturerat. GIS-strategin ska utgöra underlag för samordnad utveckling och användning av geografiska analyser och GIS inom Ystads kommun.

Om projektet

Projektet med GIS-strategin har avgränsats till att omfatta kommunkoncernen, dvs. kommunens förvaltningar och bolag.

Under våren 2016 hölls två diskussionsmöten med ett 20-tal medarbetare inom kommunkoncernen, se bilaga 2. Vid det första tillfället fokuserades det på verksamheternas nuvarande behov och situation. Vid det andra mötet diskuterades den gemensamma visionen. Utöver dessa två möten har även ett tredje diskussionsmöte genomförts med representanter från IT-avdelningen. Syftet med det mötet var att kartlägga de tekniska behoven, möjligheterna och utmaningarna.

Utöver det har det förekommit ett antal mindre möten för att följa upp med dem som inte kunnat närvara. När dokumentet GIS-strategi var färdigställt stämde det först av med styrgruppen och skickades sedan ut till deltagarna i diskussionsmötena.

Nuläge

GIS-verksamheten i Ystads kommun har utvecklats i positiv riktning de senaste åren. Nya användningsområden och webbtjänster har skapats. Upplevelsen är att GIS-användningen också ökat. Parallellt med denna utveckling har även vissa utmaningar noterats.

Genom möten med representanter från flera olika förvaltningar och bolag (se bilaga 2) i kommunkoncernen har det samlats in information om hur GIS-användandet i kommunen ser ut idag.

GIS används brett inom kommunkoncernen till bl.a. navigering, fastighetssök och sök efter specifik information som berör den egna verksamheten t.ex. detaljplaner, restriktioner, buller m.m. Det finns i dagsläget flera olika GIS-system inom kommunkoncernen, och tyvärr kan inte alla system "prata" med varandra. Det innebär att det är svårt för medarbetare att skaffa sig en överblick och veta dels vilken information som finns och dels var den finns. Detta medför en risk, framförallt vid myndighetsutövning och olika typer av beslut. Det är av stor vikt att det går att skapa ett smidigt informationsutbyte mellan de olika systemen. Idag finns även en risk för dubbelarbete och dubbla kostnader, då t.ex. samma utredningar och analyser beställs vid olika tillfällen från olika håll eller utförs av avdelningar/enheter samtidigt på olika håll.

De som arbetar med GIS idag är framförallt de hårda verksamheterna som tekniska avdelningen, fastighetsavdelningen och stadsbyggnadsavdelningen. I de mjuka verksamheterna som t.ex. Social omsorg är användningen av GIS betydligt lägre, men det finns en betydande potential att i ökad utsträckning nyttja GIS och de verksamhetssystem som kommunen redan idag använder.

Det finns flera utmaningar i samband med GIS-arbetet i kommunen. De främsta är brist på kunskap, brist på vetskap om vilken information som finns, tidsbrist, för krångliga verktyg, inaktuell och bristande kvalitet på informationen, bristande samverkan mellan förvaltningarna och otydlig ansvarsfördelning inom verksamheten.

En stor del av informationen i kommunens verksamheter är idag inte digital utan finns analogt på papper eller som bilder (PDF/JPEG). Visst material finns digitalt men är inte inlagt i det gemensamma kartsystemet.

De analoga kartorna är "döda" (statiska), dvs. de går inte att förändra genom att klicka sig vidare eller liknande och möjligheten att tillföra information och göra sambandsanalyser är begränsad. Att materialet är digitalt innebär att man kan ta sig vidare och få mer information, t.ex. så kan man i en interaktiv karta ofta scrolla sig upp och ner i skala, förflytta sig inom kartan, klicka sig vidare till länkar eller öppna och släcka olika lager samt arbeta vidare utifrån sina egna inställningar med tillagd information och sambandsanalyser.

GIS-strategi

Kommunkoncernen i Ystad har mycket att vinna på att samordna arbetet med digital information. Arbetet med GIS-strategin, och de olika möten som hållits inom detta projekt, har därför resulterat i följande mål, vision och värdeord.

Mål

Det ska finnas ett smidigt och ömsesidigt informationsutbyte mellan kommunkoncernens olika verksamhetssystem som bearbetar geografisk information, som styrs via det kommunövergripande systemet. Detta medför en ökad kvalitet i beslutsunderlagen.

Geodata ska finnas tillgängligt i 2D och 3D.

Strategin ska ses som ett underlag för kommande beslut kring t.ex. e-tjänster eller tekniska lösningar.

Det ska finnas goda möjligheter för ett gott idéutbyte inom kommunkoncernen för att utveckla och förbättra GIS-systemet och dess användning över både förvaltningsgränser och kommungränser m.fl.

Användningen av GIS-systemet ska öka, och det bör kunna vara ett naturligt verktyg i det dagliga arbetet för fler. Användarvänlighet i systemet är viktigt. Olika handläggare ska kunna ha olika behörighetsnivåer för att hantering av känslig datainformation ska ske på ett säkert sätt. Systemförvaltaren är alltid ytterst ansvarig för att styra dessa behörigheter.

Uppföljning av GIS-verksamheten ska ske om två år, dels genom att analysera både antal användare och efterfrågan på kurser och analyser. En undersökning av kundernas nöjdhet, Nöjd Kund Index (NKI), ska också undersökas.

Vision

Visionen framöver är att GIS och geografisk information ska användas som effektiva och naturliga verktyg i hela kommunkoncernens verksamhet. Detta gäller för såväl den dagliga driften som inom utveckling och planering, för analyser i ledningssystem och vid krishantering.

Det tekniska systemet behöver inte vara en gemensamt för hela kommunkoncernen men de valda lösningarna skall vara uppbyggda så att de går att integrera med varandra. Systemägaren till respektive teknisk lösning ska tillhandahålla tittskåpsinformation som kan gå in i det kommunövergripande systemet, i vissa fall med tillhörande sekretessavtal. Det gemensamma GIS-verktyget i stort ska främja en bred användning, vara webbaserat, mobilt och lätt att anpassa till ny teknik. Det ska falla sig naturligt för både medarbetare och medborgare att vända sig till kommunkoncernens gemensamma GIS-verktyg.

Kommunens databaser är samordnade och innehåller lägesuppgifter så att de kan analyseras med hjälp av GIS. Dataförsörjning präglas av ett långsiktigt tänkande vid anförskaffning och dokumentation.

Information, analyser, rapporter och presentationer utgör en metadatakatalog och är tillgängliga på både intranät och internet och bidrar till bättre beslutsunderlag, ökad demokrati och möjliggör e-förvaltning.

Värdeord

Kunskap och innovation – Kommunen ska omvärldsbevaka och medverka i innovativa projekt för att skapa GIS-relaterade tjänster, internt och för medborgare, för såväl nytta som nöje.

Användarvänlighet – Kommunens GIS-tjänster ska präglas av enkelhet och effektivitet och ha sin utgångspunkt i en förenklad vardag för medarbetare, medborgare och företagare.

Kvalitet – Aktuell och relevant GIS-data ska standardiseras och tillgängliggöras för uppfyllelse av Public Sector Informationdirektivet (öppna data). Data ska vara jämförbar över tid.

Samverkan – Kommunen bör se till att inom ramen för vad som är möjligt samverka med andra aktörer, både offentliga och privata.

En utveckling av GIS-verksamheten på detta sätt kan bidra till att uppfylla delar av målen i Ystads kommuns vision för 2030. Strategin ger t.ex. stöd för en stärkt datainfrastruktur i kommunen, kvalitetsutveckling genom ökad kompetens hos personalen och för ökat demokratiskt deltagande genom att skapa förutsättningar för e-tjänster.

Rekommendationer

Inom GIS-verksamheten bör ett antal handlingsplaner och rutiner tas fram, som ger stöd för denna utveckling. Dessa ska vara klara inom ett år från det att strategin antas.

Ansvarsfördelning

EN RUTIN MED STRUKTUR FÖR ETT GIS-RÅD SKA SKAPAS

Syftet är att skapa en formaliserad grupp som dels säkerställer ett gott informationsutbyte över våra organisatoriska gränser, men också upprätthåller och fördelar t.ex. ajourhållningsuppgifter.

På stadsbyggnadsavdelningens planer finns i dagsläget den centrala GIS-funktionen med ansvar och kompetens för kommunens övergripande GIS-system. GIS-funktionen är en kommunkoncerngemensam resurs och ska ta hänsyn till verksamheternas aktuella och framtida behov, dvs. initiera utvecklingsåtgärder samt bevaka den allmänna utvecklingen inom GIS-området men också ge råd och stöd till pågående användning i GIS-systemen. För att skapa en säkrare struktur för informationsutbyte ska ett GIS-råd skapas som stöd till GIS-funktionen. Rådet bör utöver det utses av koncernledningsgruppen. Kommunen har tre stora förvaltningar, som alla bör vara representerade. Förvaltningar som har många GIS-användare kan ha några fler.

GIS-funktionen ska:

- vara systemansvarig för den gemensamma GIS-plattformen, den övergripande strukturen i GIS-databasen och för kommunövergripande data.
- tillhandahålla specialkompetens inom GIS, geografiska analyser och statistik
- styra och anpassa GIS-underlaget för det strategiska analysarbetet. Detta innefattar samordning för datainköp, samordning och utveckling av teknik samt utveckling av data.
- bistå med material, i form av underlagskartor och analysresultat för den grafiska kartproduktionen verka som rådgivare
- ha GIS-råd knutet till sig, med kontaktpersoner i andra verksamheter.

För att minska sårbarheten i systemet ska det finnas en eller flera personer med större ansvar för GIS-tjänsterna och den lägesbundna informationen som lagras i GIS-databasen. Dessa personer kan finnas utspridda i kommunens förvaltningar och bolag.

En tydlig ansvarsfördelning är även viktig för att kunna upprätta och bibehålla en god struktur och för att säkerställa att databaser ajourhålls på ett effektivt sätt.

IT-avdelningen ansvarar för servrar för datalagring och databashanterare samt teknisk support av systemplattform och da-

tabashanterare. Övriga förvaltningar ansvarar för de data som uppstår inom den egna förvaltningen samt de produkter som huvudsakligen används inom förvaltningen. Varje förvaltning ansvarar också själv för att säkerställa, med stöd av GIS-funktionen, att de programvaror man använder kan ”prata med” det kommunövergripande GIS-systemet.

Teknisk struktur

EN KRAVSPECIFIKATION MED DE TEKNISKA KRAVEN SKA UPPRÄTTAS

Denna ska innehålla en datalagringsplan, en rutin för behörighetsnivåer och riktlinjer för integritetskänslig information, samt en programvaruinstruktion.

Programvarustruktur

En gemensam GIS-plattform ska användas för all lägesbunden information som används inom de kommunala förvaltningarna och bolagen. Systemet ska vara modernt och webbaserat för ökad användning, tillgängligt via internet delvis även för allmänheten.

Till det gemensamma GIS-systemet ska det finnas möjlighet att koppla andra verksamhetssystem. Syftet med detta är att kunna möjliggöra utsökning och visning av information från andra system till kartan men samtidigt ska de olika verksamheterna inom kommunen kunna använda egna program de själva väljer utifrån sina behov. Men, för att det övergripande GIS-systemet ska fungera, och ge medarbetarna så goda beslutsunderlag som möjligt, måste varje organisation vid införskaffandet av nya system säkerställa att en koppling mot den aktuella GIS-plattformen är möjlig. Vid programvaruval ska man eftersträva att data kan utväxlas mellan olika system och format på ett enkelt sätt, för att på så sätt kunna sammanvända information och öka informationsvärdet.

GIS-funktionen måste ta fram en programvaruinstruktion, som gör att beställare av nya programvaror eller konsulttjänster får ett underlag till hjälp för att kunna ställa kraven i t.ex. upphandlingar och beställningar på en sådan teknisk nivå att de produkter och tjänster vi får levererat till oss fungerar i vårt system.

Systemutveckling

GIS är relativt nytt och tekniken utvecklas snabbt. Därför är det mycket viktigt att använda system som lätt kan förändras. Systemutvecklingen ska diskuteras kontinuerligt i GIS-rådet och präglas av att nya tekniker löpande studeras och värderas. Allmännyttan ska vara ett centralt begrepp.

Behörighetsnivåer

Kunskap om vad som får eller inte får göras tillgängligt för alla är viktigt att ta hänsyn till vid skapandet av data samt kopplingar mot andra system. Lagar och avtal ska följas. Känslig eller sekretessbelagd information kommer därför skyddas genom att begränsa åtkomst till informationen genom rättighetsstyrning. De GIS som används måste uppfylla högt ställda krav på skydd

mot obehörig åtkomst till och obehörig förändring av lagrad data.

Då information och data blir mer tillgänglig för alla inom kommunkoncernen är det viktigt att varje medarbetare vet hur informationen får spridas. Kontakt tas med respektive dataägare. Detta gäller både kartor och förvaltnings-specifika data. En rutin måste tas fram för hur olika behörighetsnivåer kan ställas in och i vissa fall koppla sekretessavtal till dessa.

Geografiska analyser och redovisningar på kartor har högt informationsvärde. Detta ställer krav på att den geografiska redovisningen är relevant och rimligt avvägd samt att utfallet är statistiskt signifikant. Informationen, analyser och presentationer görs lätt tillgängliga. Olika etiska överväganden ska göras vid hantering av lägesbestämd information och geografiska analyser. Tydliga riktlinjer för hur man hanterar integritetskänslig information ska finnas för dem som får behörighet för denna information. En hög etik i GIS-användandet säkerställer att analyserna har hög relevans och hög kvalitet.

Hänsyn till sekretess- och integritetsaspekter samt licensavtal och avtal om nyttjanderätt ska beaktas. Hänsyn måste tas till Personuppgiftslagen, PUL. Det bör också säkerställas att det finns en spårbarhet, dvs. en möjlighet att kunna se vem som ändrat vad och när.

Data, databaser och dataförsörjning

Databasen är kärnan i ett GIS. Eftersom många personer kan nyttja samma data men till olika ändamål är det viktigt att data som lagrats i databasen är tillförlitlig, uppdaterad och tydligt märkt med metadata om hur data uppkommit, när den uppkommit, vem som ansvarar/äger data samt kvaliteten på data. Standarder ska stödjas så långt som möjligt för att maximera värde och användbarhet i alla databaser.

Kontroll vid import, data samlat på ett ställe, och underhåll av data sköts därför av den som producerat och en tillhörande metadata bas upprättas. Om möjligt ska material från externa producenter utnyttjas direkt från källan via exempelvis WMS-tjänster. GIS-funktionen ansvarar för anskaffning av extern geografisk data.

All intern framställd data ska ha en utpekad ägare. Denne ansvarar för tillgänglighet till data, ajourhållning av data, uppbyggnad av tidsserier med data, sekretessfrågor, integritetsskydd, behörighetsregler för data, metadata, datakvalitet mm enligt upprättade regelverk och i samråd med GIS-funktionen i Ystads kommun. Viktig extern geodata ajourhålls och bearbetas av kommunens GIS-funktion via samverkansavtal med nationella myndigheter och verk så som Lantmäteriet och Statistiska Centralbyrån.

All data ska lagras i nationellt referenssystem för effektiv samverkan med Lantmäteriet, andra myndigheter och kommuner. Enkelt utbyte av information bidrar till samhällsnytta. Åtkomst till information över organisationsgränser medverkar till bättre service.

Databasen ska hanteras och administreras centralt i det kommunövergripande GIS-systemet. En metadata katalog ska till-

handhållas av Ystads kommuns GIS-funktion och ska finnas tillgänglig på intranätet. Syftet är att kunna kommunicera vilka data som finns, främst inom organisationen, men även externt. Genom att använda geografisk data i tidsserier kan uppföljningar och utvärderingar av gjorda insatser underlättas. Därför ska arbete med att bygga och ajourhålla geografiska databaser präglas av långsiktighet.

En servers livslängd är i dagsläget ca tre (3) år, även om det kan förlängas något. Att ersätta en äldre server kan innebära en stor kostnad. GIS-funktionen ska ta fram och ansvara för en datalagringsplan, som innehåller uppgifter om såväl databaser, inklusive metadata katalog, som servrars struktur, kapacitet och underhållsbehov.

I datalagringsplanen ska även en arkiveringsrutin finnas med. Det kan till exempel vara viktigt att vid vissa intervall läsa och spara ner äldre kopior. Detta bör formaliseras också för att det ska kunna inkorporeras vid kommande upphandlingar.

Ekonomisk struktur

EN BUDGETPLAN SKA TAS FRAM

GIS-enheten ska tillsammans med chefen för samhällsbyggnadsförvaltningen ta fram en budgetplan som tar hänsyn till kostnader för licenser, statistiska underlag, databaser och servrar.

Kommunens övergripande GIS-system för att visualisera kartinformation, dvs. det som i dagsläget heter Kartportalen, ska finnas tillgängligt utan kostnad för alla inom kommunkoncernen. Beroende på vilken behörighetsnivå man har kommer man kunna se och bearbeta data olika mycket. Utbildning i detta tittskåpssystem erbjuds kostnadsfritt av GIS-funktionen.

Information som skapas inom enskilda verksamheter som är av intresse för andra ska levereras in i det kommunövergripande systemet, så att fler kan ta del av det, och vara tillgängligt kostnadsfritt för övriga förvaltningar.

Utskrivet material större än A3 samt produkter som behöver lamineras som levereras av GIS-funktionen interndeberas mot materialkostnad.

Ett av GIS-strategins mål är att användningen av GIS-systemet ska öka, och det ska kunna vara ett naturligt verktyg i det dagliga arbetet för fler. Det finns redan idag önskemål om att fler ska kunna arbeta aktivt med GIS. Det innebär att det inte duger med tittskåpet Kartportalen, utan man behöver kunna gå in i själva det underliggande programmet. Detta kräver en licens. Dagens licensavtal, med fem licenser, har inget utrymme för fler användare, vilket gör att denna struktur måste ses över.

När ett GIS-råd finns på plats uppstår samma situation. De som kommer att vara med i GIS-rådet måste få möjlighet att hantera och bearbeta data, utöver att bara titta i Kartportalen. Licenskostnaden kommer då att öka. Å andra sidan kommer fler att

kunna göra analyser, vilket på sikt bör göra att vi inte behöver beställa lika många konsultuppdrag som tidigare.

GIS-funktionen ska således även fortsättningsvis kunna erbjuda tittskåpsfunktioner kostnadsfritt inom hela organisationen. Det bör också finnas möjlighet att erbjuda licenser åt dem som vill använda GIS på ett mer avancerat sätt, och i kombination med detta mer avancerat stöd.

I dagsläget har Ystads kommun en programkostnad på 300 000 kronor för de olika GIS-programmen, både tittskåpsfunktionen och de mer avancerade programmen. Kostnaden fördelas på Stadsbyggnadsavdelningen, Tekniska avdelningen och Ystads Energi enligt en fördelningsnyckel som inte varit helt transparent. Utöver detta bekostas idag statistiska underlag av Ledning och utveckling. Det görs också en del analyser åt uppdragsgivare som inte bidrar till finansieringen, som t.ex. Ystadbostäder, Sydöstra Skånes Samarbetskommitté (SÖSK) och Ystad-Österlenregionens Miljöförbund. Mycket underlagsdata för geografiska analyser har också bred användning varför anskaffning, underhåll och distribution av dessa data rimligen snarare bör ses som en gemensam infrastruktur och hela GIS-verksamheten finansieras centralt.

Målsättningen är att lämna systemet med fem låsta licenser för samtida användning och övergå till en så kallad kommunlicens med obegränsat antal användare samt ett antal tilläggsfunktioner som kommer gynna verksamheten och användningen av GIS kommande år. Ambitionen måste vara att kunna erbjuda alla som vill möjlighet att själv arbeta med GIS.

GIS-enheten har tillsammans med chefen för Samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram en budgetplan där målet är att ta höjd för en kommunövergripande licens, som ger ett obegränsat antal användare, och där även hänsyn tas till exempelvis finansiering av servrar. Övergången till en kommunlicens kommer att leda till en merkostnad på 300 000 kronor. Kostnadsökningen är ekonomiskt fördelaktig i jämförelse med att skaffa ytterligare enskilda licenser och skapar mer användarnytta för hela kommunkoncernen.

Kostnaden för denna kommungemensamma nyttighet bör därför tas centralt. Inför 2017 innehåller budgetförslaget från Samhällsbyggnadsförvaltningens chef en justering av ramarna på motsvarande 300 000 kronor från Samhällsbyggnadsförvaltningens övergripande ansvar till nuvarande Plan- och GIS-enheten. Vidare ska den programkostnad som Tekniska avdelningen redan betalar föras över från Tekniska avdelningen till Plan- och GIS-enheten i internbudgeten för 2017 så att den ligger rätt från början. Ystads Energi ska fortsatt tills vidare att betala sin nuvarande årliga licenskostnad.

Informations- och utbildningsplan

EN INFORMATIONS- OCH UTBILDNINGSP SKA TAS FRAM

GIS-enheten ska ta fram en utbildningsplan som omfattar både utbildningar för användare av tittskåps-GIS (Kartportalen) och mer avancerade användare.

Utgångspunkten är att alla kommunens medarbetare ska ha tillgång till kommunens gemensamma GIS-system via en webbapplikation, dvs. dagens Kartportal. Webbapplikationen är främst ett tittskåp, men det bör också vara möjligt för många användare att göra enklare analyser och presentationer av data.

Inom kommunen finns alla olika typer av användare. Majoriteten tillhör den grupp som utnyttjar så kallat tittskåps-GIS, för att kunna titta och tillgodogöra sig geografisk information. En andra nivå användare är de som kombinerar data och gör enklare analyser och presentationer. Slutligen finns det en tredje grupp, dessa utgör kärnkompetens för GIS-verksamheten i de respektive verksamhetsområdena. De skapar, lagrar och ajourhåller information i GIS-databasen.

Kompetensutveckling

Utvecklingen av GIS-verksamheten ska planeras långsiktigt, så att investeringar i kompetens, underlagsdata och erfarenheter tas till vara och vidareutvecklas.

För att få ut full effekt av GIS måste varje enskild användare ha tillräckliga kunskaper och kompetens om GIS. GIS-systemet är ett komplext verktyg som kräver kontinuerlig utbildning. Det kommer finnas olika typer av användare inom kommunkoncernen som kräver olika nivåer av utbildning. Då GIS-systemet inte är statiskt utan utvecklas och förändras hela tiden krävs det kontinuerligt utbildningsbehov på alla användarnivåer.

Samtliga förvaltningar, bolag och berörda nyanställda ska på ett systematiskt sätt informeras om möjligheterna med GIS. GIS-enheten ska formulera en informations- och utbildningsplan som omfattar både utbildningar för användare av tittskåps-GIS (Kartportalen) och mer avancerade användare.

Informationsspridning

På så många sätt som möjligt bör kommunen också verka för att utveckla den egna externa hemsidan.

Externt finns alla privatpersoner, företagare och besökare som kan ha intresse av att kunna hitta information om kommunen, vilja lämna in synpunkter eller beställningar till kommunen genom t.ex. kartformulär, felanmälningar eller andra e-tjänster.

För GIS-funktionen gäller det att i informations- och utbildningsplanen även ha en tanke kring hur man kan föra ut information och kunskap om vilka möjligheter som finns, för att de olika förvaltningarna ska kunna efterfråga bra tjänster både åt sina medarbetare och åt sina kunder (privatpersoner, företagare m.fl.).

Samverkan

Genom intern och regional samverkan kan nyttoeffekterna förstärkas och stora vinster skapas. Tillgängliggörandet av geodata skapar också nytta och möjligheter till flera olika användare och aktörer i samhället. Synenergier skapas i form av bl.a. informationsspridning, teknisk tillgänglighet, nyttjanderätter, men hjälper också till initiativ och stimulans av nya GIS-projekt. Samverkan ska eftersträvas med t.ex. Region Skåne, Sydöstra Skånes Samarbetskommitté (SÖSK), Ystad-Österlenregionens Miljöförbund och SamGIS Skåne. Ystads kommun ska fortsatt vara part i Geodatasamverkan och Skånedatabasen.

Uppföljning

För att säkerställa goda förutsättningar för genomförande och efterlevnad av GIS-strategin på alla nivåer ska målen och rekommendationerna i strategin följas upp.

En första uppföljning bör vara att se till att ett GIS-råd, en teknisk kravspecifikation, en budgetplan och en utbildningsplan verkligen har skapats inom ett år från det att GIS-strategin antogs.

En gång vartannat år bör GIS-enheten också skicka ut en förvaltningsöverskridande enkät för att mäta Nöjd Kund Index (NKI) samt på ett bra sätt samla in synpunkter och identifiera förbättringspotential.

Bilaga 1 Organisation och metod

Metod och arbetssätt

Omfattning

Projektet avses pågå under våren 2016 och omfatta ca 20 veckor.

Arbetssätt

Projektet drivs av en projektgrupp inom Plan- och GIS-enheten på Stadsbyggnadsavdelningen, som också sammanställer rapporten. I enlighet med förstudiens rekommendation kommer en förvaltningsövergripande grupp att kallas till 3-5 workshopstillfällen. Två avstämningar med en politisk referensgrupp, i detta fall beredningen för samhällsbyggnadsnämnden, ska hållas. En extern referensgrupp kommer också användas för att granska innehållet. Den slutliga rapporten med gemensamma riktlinjer för användningen av GIS i Ystad bör på grund av verksamhetens bredd antas av kommunfullmäktige.

Organisation

Beställare: Leila Ekman (avdelningschef Stadsbyggnad)

Uppdragsgivare: KS (Beslut togs 23 mars 2016)

Styrgrupp: Andreas Strömberg (chef för Samhällsbyggnadsförvaltningen), Roger Svensson (Kart- och mätningens chef), Emilia Löfgren (Teknisk chef), Jessica Fredson (VD Ystads energi, representant för bolagen) samt projektledare.

Projektgrupp: Carina Tenngart Ivarsson (Plan och GIS-enhetens chef), Robert Weidacher Hsiung (GIS-ingenjör), och Emma Cederlund (GIS-ingenjör).

Arbetsgrupp för diskussionsmöten: Riktad inbjudan till tjänstemän som redan arbetar med GIS idag samt potentiella användare. Förvaltningsöverskridande inbjudan som också täcker bolagen samt SÖSK och Ystad-Österlenregionens miljöförbund. Cirka 30 inbjudna till två diskussionsmöten. Ett separat tekniskt möte med representanter från framförallt IT, samt ett möte för återknytning och redovisning av slutresultat.

Referensgrupp 1 (experter) SÖRE, Boverket, två stycken GIS-chefer/ingenjörer från andra kommuner. Ett tillfälle för avstämning per mail eller telefon mot slutet av projektet.

Referensgrupp 2 (politisk): Samhällsbyggnadsnämndens beredning: Två avstämningsmöten, 30 mars och 31 maj, 2016.

Bilaga 2 Deltagare diskussionsmöten

Funktionerna som deltagit i diskussionsmöten har varit:

Chef för Bemanningen och samordnare av skolskjutsar
Elnätschef
Enhetschef (S&O)
E-strateg
IT-strateg
IT-tekniker
Kanslichef
Kart- och mätningingenjör
Kommunekolog
Kommunikatör
Landskapsarkitekt
Mark- och exploateringsingenjör
Miljö- och klimatstrateg
Miljöassistent (YOMF)
Näringslivsutvecklare
Områdeschef (BUN)
Parkchef
Planarkitekt
Projektledare (Tekniska)
Samordnare (SÖSK)
Säkerhetschef
Säkerhetssamordnare
Turismstrateg
Utredningsingenjör (VA)
VA-chef

Samt:

GIS-ingenjör
Plan- och GIS-enhetens chef
Plan-och GIS-praktikant

Fler var inbjudna men hade inte möjlighet att delta.

Bilaga 3 Frågor under mötena

Till vad använder du GIS idag? (Tänk här både ur ett privat perspektiv men också i ditt arbete.)

Vem arbetar med GIS på din enhet/avdelning idag?
Vilka program använder de?

Har ni geografisk information som statiska dokument? (*pdf'er, bilder*)

Vilka är de främsta utmaningarna för att använda GIS?
Tid, avsaknad av program, kunskap

Var hämtar ni information?
Vem ansvarar för ajourhållning?

Om du haft obegränsat med resurser hur hade du velat arbeta i GIS?

a) **Internt.** (Tänk arbetsflöden, informationsutbyte internt på avdelningen men även inom kommun-koncernen. Ge gärna exempel på lösningar och funktioner.)

B) **Externt.** (Hur vill ni förmedla information till medborgaren. Ge gärna exempel på lösningar och funktioner.)

Ranka din högst prioriterade GIS-önskan!

a) **Vill ha!** (Funktion som hade varit rolig, bra marknadsföring, underlättat, eller likande men ej direkt nödvändig.)

b) **Måste ha!** (Funktion du idag känner att du saknar för att kunna göra ett fullgott arbete.)

Ystads kommun